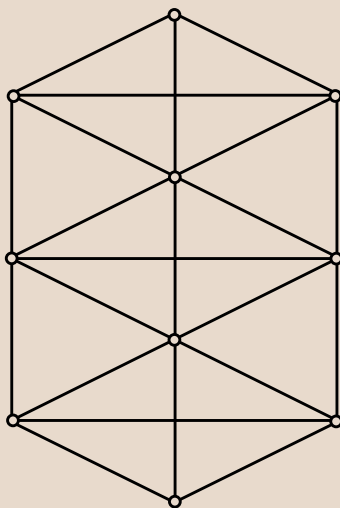

Sefer Jecira

KAPLAN

SEFER JECIRA

Sefer Jecira

Kniha stvoření v teorii a praxi

Aryeh Kaplan

VOLVOX GLOBATOR

Aryeh Kaplan

Sefer Jecira

přeložila Jindřiška Švecová

Copyright © 1990 The Estate of Aryeh Kaplan

Copyright © VOLVOX GLOBATOR, 2021

Translation © Jindřiška Švecová, 1997

ISBN 978-80-7511-620-8

ISBN 978-80-7511-621-5 (pdf)

Na některých místech v této knize se u biblických veršů vyskytuje dvojí překlad. Jeden je přesnou citací ekumenického překladu a druhý je překladem citátů uváděných v anglickém originále. Mezi tzv. „rabínským“ a ekumenickým překladem Bible existují rozdíly, a proto docházelo někdy k významovým posunům, které by byly na újmu porozumění čtenářů. V takových případech byly uvedeny (a samozřejmě vzájemně odlišeny) oba překlady. (Pozn. př.)

O autorovi knihy

Rabín Aryeh Kaplan byl světově uznávaným znalcem Tóry a starozákonního písemnictví a během svého krátkého života napsal přes padesát knih, mezi jinými „Meditace a Bible“, „Meditace a kabala“ a „Bahir“. Kaplanovy práce obsahují komentáře a překlady starých a téměř neznámých děl znalců Bible a kabalistů a děl, která radí mladým židům v hlavních otázkách studia a obřadů. Krátce působil také jako redaktor časopisu „Jewish Life“, přeložil rozsáhlý komentář o Tóře od španělského rabína Ja'akova Culiho a vytvořil původní překlad s komentářem Pěti knih Mojžíšových, které nazýval „Živoucí Tórou“ (překlad vydalo izraelské nakladatelství Moznajim).

Aryeh Kaplan se narodil v Bronxu, studoval na místních školách zaměřených na výuku Talmudu (ješivách) a pak se dále vzdělával na školách stejného zaměření v Izraeli. Než zasvětil svůj život studiu Tóry a starozákonního písemnictví, vstoupil nakrátko do vědeckých kruhů a stal se tehdy nejmladším fyzikem zaměstnaným vládou Spojených států. Zemřel v roce 1983 ve věku čtyřiceti osmi let.

Úvod

Sefer Jecira je bez debaty nejstarším a nejtajemnějším ze všech kabalistických textů. První komentáře o ní byly napsány v desátém století, ale text samotný se cituje už v šestém století. Nejstarší zmínky o díle pocházejí z prvního století, zatímco tradice, které zaznamenávají jeho používání, nasvědčují tomu, že text existoval už v biblických dobách. Tato kniha je tak starodávná, že její počátky jsou pro historiky dnes již nedosažitelné. Pokud jde o její autorství, jsme zcela odkázáni na tradice.

Stejně tajuplný je význam knihy. Jestliže ho chtěl autor zahalit závojem nejasnosti, nadmíru se mu to podařilo. Pouze nejpečlivějším rozbořením zkoumajícím každé slovo v jeho paralelách v biblické a talmudické literatuře se tento závoj začíná pomalu rozplývat.

Text Sefer Jeciry byl vykládán mnoha způsoby. Autoři nejranějších komentářů se ho snažili interpretovat jako filozofické pojednání, ale jejich úsilí vrhlo více světla na jejich vlastní systémy než na text samotný. Totéž platí i o snahách začlenit ho do systémů Zoharu nebo do systémů pozdějších kabalistů. Ještě méně uspěly pokusy pohlížet na něj jako na knihu o gramatice nebo fonetice.

Obecně se kabala dělí do tří kategorií: teoretické, meditativní a magické.¹ Teoretická kabala, která je ve své současné podobě založena z velké části na Zoharu, se zabývá převážně silami duchovní oblasti, zejména světy Sefir, duší a andělů. Tato část kabaly dosáhla svého největšího vrcholu ve spisech Tajné školy v šestnáctém století a velká většina publikovaných textů patří do této kategorie.

Meditativní kabala se zabývá užitím božských jmen, permutací písmen a podobných metod pro dosažení vyšších stavů vědomí a jako

taková v sobě zahrnuje určitý druh jógy. Většina hlavních textů nebyla nikdy publikována, ale zůstává roztroušena v rukopisech ve velkých knihovnách a muzeích. Některé z těchto metod se v polovině osmnáctého století dočkaly krátké renesance v souvislosti s růstem chasidistického hnutí, ale v průběhu padesáti let upadly opět z velké části v zapomnění.

Třetí kategorie kabaly – kabala magická – těsně souvisí s meditační. Sestává z různých znaků, zaříkacích formulí a božských jmen, skrze které lze ovlivnit nebo změnit běžné události. Mnohé techniky velice připomínají meditační metody a jejich úspěch zřejmě závisí na jejich schopnosti navodit mentální stavy, v nichž je možné účinně podnítit telekinetickou nebo duchovní sílu. Stejně jako u meditační kabaly, ani u magické nebyly nejdůležitější texty nikdy vydány, vyjma několika fragmentů. Jedním z nejlepších příkladů je kniha Razi'el.

Pečlivé studium naznačuje, že Sefer Jecira je meditační text se silnými magickými podtexty. Tento názor podporují i nejstarší talmudické tradice, které naznačují, že se mohl používat ke stvoření živých bytostí. Zvláště pozoruhodné jsou četné zprávy a legendy, v nichž se Sefer Jecira používá ke stvoření Golema, jakéhosi mystického androida.

Zdá se, že metody Sefer Jeciry zahrnují meditaci, a je vysoce pravděpodobné, že text byl původně napsán jako meditační příručka. Jeden významný filozof dvanáctého století tudíž prohlašuje, že obsahem textu není filozofie, ale božské mysterium.² „Je to kniha písmen Abrahama našeho otce, která se nazývá Sefer Jecira, a když do ní člověk pozorně hledí (*Cafa*), jeho moudrost je bez hranic.“³ Jak probereme v našem komentáři (v 1:6), hebrejské slovo *Cafa* neoznačuje pouhý upřený fyzický pohled, ale mystický meditační vhled. Tento velice raný zdroj proto podporuje názor, že Sefer Jecira měla být používána jako meditační text.

Komentáře, které pojmají Sefer Jeciru jako teoretický text, ji většinu čtou ve třetí osobě: „On spojil“, „On stvořil“, a tak podobně. Podle takového čtení text pojednává o božském tvoření. V mnoha případech se však gramatická forma blíží spíše imperativu.⁴ Autor říká čtenáři, aby spojoval a tvořil, jako by mu vlastně dával instrukce. V mnoha případech je text jednoznačně instruktivní, třeba v pasážích jako „jestliže tvé srdce spěchá, vrať se na místo“, a „rozuměj s Moudrostí

a buď moudrý s Porozuměním“. Bylo by určitě logičtější číst celý text v imperativu, než aby čtení kolísalo mezi třetí osobou a rozkazovacím způsobem. Sefer Jecira by se tak stala příručkou pokynů pro velice speciální druh meditace. S ohledem na většinu komentářů jsme upustili od překladu formou imperativu, ale důsledky takového čtení rozebíráme v komentáři.

Vypadá to tedy, že v Sefer Jeciře máme jakousi instruktivní příručku, která popisuje určitá meditační cvičení. Existují určitá svědectví, že tato cvičení měla sloužit k zesílení koncentrace zasvěcenosti a pomáhala zejména při rozvíjení telekinetických a telepatických sil. Právě s těmito silami mohl pak člověk vykonat činy, které navenek vypadaly jako zázračné. To je podepřeno i talmudickými odkazy, které – zdá se – přirovnávají používání Sefer Jeciry k druhu bílé magie.⁵ Jeden významný komentátor ze třináctého století píše, že studenti Sefer Jeciry dostávali rukopis knihy Razi'el, magického textu obsahujícího pečete, magické znaky, božská jména a zařikací formule.⁶

Text

Sefer Jecira je velice malá a stručná kniha. Její Krátkou verzi tvoří 1300 slov a Dlouhá verze obsahuje přibližně 2500 slov. Gra verze, použitá pro tento překlad, má kolem 1800 slov. Text je tak krátký, že na jednom z nejstarších fragmentů je celá kniha napsána podle všeho na jediné stránce.⁷ Existují domněnky, že původní pramen mohl obsahovat pouze 240 slov.⁸

Současný text zahrnuje šest kapitol a v některých verzích se říká, že odpovídají šesti řádům Mišny.⁹ Některé staré zdroje však tvrdí, že kniha má pouze pět kapitol, a zdá se, že dnešní pátá a šestá kapitola byly v těchto textech spojeny do jedné.¹⁰ Nejstarší komentátor Sa'adja Gaón v poněkud odlišné verzi rozděluje knihu do osmi kapitol.¹¹

Text je předkládán dogmaticky, bez důkazů a vysvětlování. Zvláště v první kapitole má slavnostní a zvučný ráz a čte se jako blankversová poezie. Cituje se jen málo pasáží z Bible a vyjma Abrahama se nezmiňuje žádné jméno nebo autorita.

Zdá se, že kniha je rozdělena do čtyř základních částí. První kapitola představuje Sefiry a obsírně o nich hovoří. V následujících kapitolách

se však o nich už neobjevuje žádná zmínka. To vedlo k určitým spekulacím, že by Sefer Jecira mohla ve skutečnosti být kombinací dvou (nebo více) ranějších textů.

Druhá kapitola sestává z obecného pojednání o písmenech abecedy. Jasně vykládá o jejich použití v meditačních souvislostech. V této kapitole se také pojednává o pěti fonetických rodinách a o 231 branách. Další text už se opět nezmiňuje ani o fonetických rodinách ani o branách.

V třetí až páté kapitole se hovoří o trojím rozdělení písmen, o „Matkách, Dvojitých a Základních.“ Vztahují se k „Vesmíru, Duši a Roku“ a představují dosti podrobný astrologický systém. Tendence knihy se v těchto kapitolách zcela mění a neobsahuje prakticky žádný náznak meditačních aspektů předchozích kapitol. To se však dá vysvětlit principem, který nacházíme v mnoha pozdějších kabalistických textech. Aby bylo možné zaměřit duchovní nebo mentální síly, musí vzít člověk v potaz také čas a astrologické podmínky.¹²

Šestá kapitola je opět jakoby bez jasného spojení s předchozími částmi knihy, ačkoliv je v Dlouhé verzi předkládána téměř jako komentář. Zde se poprvé objevují pojmy „os, cyklu a srdce“, myšlenky, které nejsou diskutovány na žádném jiném místě v hebrejské nebo kabalistické literatuře s výjimkou Bahiru.¹³ Ze všech kapitol se tato zdá být nejtajemnější a je těžké určit, zda její zaměření je teoretické nebo meditační.

Kapitola se uzavírá strofou spojující Sefer Jeciru s Abrahamem. Právě tento citát slouží za zdroj tradici, podle níž knihu napsal sám patriarcha.

Autorství

Nejranější zdroj, kterému se autorství Sefer Jeciry připisuje, je patriarcha Abraham.¹⁴ Už v desátém století Sa'adja Gaón píše, že „stařešinové říkají, že ji napsal Abraham“. Tento názor podporují téměř všichni nejstarší komentátoři.¹⁵ I tak staré texty jako Zohar a Razi'el připisují Sefer Jeciru Abrahamovi.¹⁶ Několik velice starých rukopisů Sefer Jeciry rovněž začíná tirází, kde ji označují jako „písmena Abrahama našeho otce, která se nazývají Sefer Jecira“.¹⁷

To však neznamena, že celou knihu, jak ji máme dnes, napsal Abraham. Jak vysvětluje Sa'adja Gaón, zásady vyložené v Sefer Jeciře učil sice jako první Abraham, ale do knižní podoby byly shromážděny až mnohem později.¹⁸ Jiný autor poznamenává, že Abraham text vlastně ani nemohl napsat, protože kdyby tomu tak bylo, byl by býval zahrnut do Bible, nebo by se o něm Písmo alespoň zmiňovalo.¹⁹ Podobně když se v Zoharu mluví o knihách předcházejících Tóře, není Sefer Jecira mezi nimi.²⁰

Abrahamovo autorství podporuje závěrečná strofa Sefer Jeciry: „Když se Abraham... podíval, viděl, pochopil... byl úspěšný v tvorbě...“ Tato pasáž jasně naznačuje, že Abraham skutečně používal metody nacházející se v tomto textu.

V mnoha vydáních Sefer Jeciry se biblický původ dokládá tímto veršem: „A Abram se vydal na cestu, jak mu Hospodin přikázal, a vzal... duše, které získali v Cháranu.“ (Genesis 12:5) Podle některých komentářů to naznačuje, že Abraham skutečně používal síly Sefer Jeciry, aby stvořil lidi.²¹ To by byl nejstarší příklad použití Sefer Jeciry ke stvoření Golema. Ukazovalo by to, že se Abraham zřejmě naučil používat mysteria Sefer Jeciry předtím, než mu Bůh řekl, aby opustil Cháran.²²

Jiní autoři však říkají, že „vytváření duší“ se týká jejich obracení na víru v jednoho pravého Boha, a toto tvrzení podporuje také Zohar.²³ Některé komentáře se ho pokoušejí sladit s textem Sefer Jeciry a vysvětlují, že se zázraky prováděnými pomocí Sefer Jeciry dokázal Abraham přesvědčit lidi o moci Boha a tím je obrátit na pravou víru.²⁴

Písmo praví „duše, které získali“, používá tedy plurál. To by naznačovalo, že Abraham nepoužíval Sefer Jeciru sám, ale že měl společníka. Jeden midráš uvádí, že kdyby se byl Abraham zabýval tajemstvími stvoření jen sám, zašel by až příliš daleko v napodobování svého Stvořitele, a proto pracoval společně se Šémem, synem Noeho.²⁵ Staré prameny ztotožňují Šéma s Malkisedekem, který Abrahamovi požehnal a naučil ho mnoho dřívějších tradic.²⁶

Nejdůležitější mysteria Sefer Jeciry se týkají vnitřního významu písmen hebrejské abecedy. Zde také zjišťujeme, že Abraham byl mistrem těchto mysterií. Midráš tudíž uvádí, že „písmena byla dána Abrahamovi a nikomu jinému“.²⁷ Jak uvidíme v komentáři (1:3), uspořádání zvířat při tom, když Abraham uzavíral slavnostní smlouvu s Bohem, bylo zřejmě také založeno na mysteriích Sefer Jeciry.

Spojení Abrahama se Sefer Jecirou se dále nachází v talmudickém učení, kde se říká, že „Abraham měl skvělou astrologii ve svém srdci a všichni králové východu a západu se brzy objevili u jeho dveří“. ²⁸ Sefer Jecira je jedním z prvních starodávných astrologických textů a je možné, že zahrnuje Abrahamovo astrologické učení. Skutečnost, že se o této astrologii říká, že je „v jeho srdci“, může také naznačovat, že zahrnovala různé meditační techniky, jak tomu u starověké astrologie skutečně bylo a jak to také naznačuje Sefer Jecira. Existuje důkaz, že tato mysteria Abrahama rovněž naučil Šém spolu s mysteriem kalendáře (*Sod ha-ibur*). ²⁹ Když se Bůh Abrahamovi zjevil, jako jednu z prvních věcí ho naučil nebýt přesprávil závislý na astrologických předpovědích. ³⁰

Abraham si byl také plně vědom magických a modlářských použití, která se z těchto mystérií mohla vyvinout. Talmud tudíž říká, že Abraham měl jakýsi traktát pojednávající o modlářství, čítající 400 kapitol. ³¹ Talmud také tvrdí, že Abraham učil děti svých konkubín mysteria obsahující „nečistá jména“. ³² Zakládá se to na verši „synům svých ženin, které měl, dal dary a poslal je pryč... do země východní.“ (Genesis 25:6) Tyto dary představovaly okultní mysteria, která se pak rozšířila ve východní Asii.

Prisouzení mystérií Sefer Jeciry Abrahamovi by datovalo původ textu do osmnáctého století před naším letopočtem. Není to příliš překvapivé, když i takové mystické texty jako védská písma pocházejí ze stejného období, a jsou všechny důvody věřit, že mystická tradice byla daleko pokročilejší na Středním východě než v tehdejší Indii. Jelikož byl Abraham největším mystikem a astrologem své doby, dá se naprosto přirozeně předpokládat, že důvěrně znal všechna mysteria starého Egypta a Mezopotámie. Abraham se totiž v Mezopotámii narodil a žil také v Egyptě.

Další místo, kde se dovídáme o používání Sefer Jeciry, je v jedné tradici týkající se starších Jákobových synů, která uvádí, že ji používali k vytváření zvířat a služek. ³³ Když se v Písmu praví, že „Josef přinášel svému otci o svých bratrech zlé zprávy“ (Genesis 37:2), odkazuje se právě na toto používání. Josefovi bratři snědli zvíře, aniž ho řádně porazili, a Josef nevěděl, že zvíře bylo stvořeno skrze Sefer Jeciru a nepotřebovalo být tedy poraženo. Proto vyprávěl, že jeho bratři snědli „maso z živého zvířete“.

Mysteria Sefer Jeciry se znovu používala po exodu, když Izraelité budovali v poušti svatyni. Talmud uvádí, že pro stavbu této svatyně

vybrali Besaleela, protože „ znal, jak kombinovat písmena, kterými byly stvořeny nebe a země“. ³⁴ Takové ezoterické znalosti byly nezbytné, neboť svatyně měla být mikrokosmem vytvářejícím obdobu jak univerza, duchovní oblasti, tak lidského těla. ³⁵ Nešlo jen o to, postavit skutečnou budovu. Během stavění musel architekt meditoval o významu každé části a naplňovat ji potřebnými duchovními vlastnostmi.

Talmud to vyvozuje z verše, kde Bůh říká: „Hleď, povolal jsem jménem Besaleela... a naplnil jsem ho Božím duchem, totiž moudrostí, důvtipem a znalostí“ (Exodus 31:2-3). „Moudrost, důvtip a znalost“ (*Chochma, Bina a Da'at*) se vztahují ke stavům vědomí, které budeme podrobně probírat. Právě skrze manipulaci s písmeny lze dosáhnout takových stavů vědomí.

Až do doby proroka Jeremjáše se pak již prameny o Sefer Jeciře nezmiňují. Tady opět narážíme na tradici, podle níž si Jeremjáš přál používat Sefer Jeciru, ale stejně jako v Abrahamově případě byl varován, aby se o to nepokoušel sám. Proto vzal svého syna Ben Siru a ve dvou společně zkoumali tato mysteria. ³⁶ Svým úsilím dokázali stvořit Golema, ale neponechali si ho.

Možná že existovalo více osob se jménem Ben Sira, ale muž ve zmíněné tradici byl nepochybně Jeremjášovým synem. O jeho zrození se vypráví nádherný příběh. Jeremjáše v lázních obtěžovali homosexuálové a u něho v důsledku toho došlo ve vaně k ejakulaci. Jeho semeno zůstalo živé a když se později jeho dcera koupala ve stejné vaně, byla semenem oplodněna a časem porodila Ben Siru. ³⁷ Ben Sira byl tedy synem Jeremjáše a této dcery.

Některé prameny uvádějí, že se původně jmenoval Ben Zera (Syn Semene), ale protože jméno bylo zahanbující, změnil je na Ben Sira. ³⁸ Kvůli choulostivému původu svého narození se sám nenazýval „Jeremjášovým synem“. Existuje zde však určitá spojitost, neboť jména Sira a Jeremjáš mají obě stejnou číselnou hodnotu 271. Pozdější autoři museli z této nehody vyvodit závěr, že umělé oplodnění není cizoložstvím nebo krvesmilstvím. ³⁹

Tyto tradice jsou obzvláště zajímavé, protože je v nich mnoho náznaků, že Jeremjáš učil tato mysteria jakéhosi Josefa, který byl synem Uzi'ela, jenž byl synem Ben Siry. ⁴⁰ Existuje nejméně jeden zdroj, který uvádí, že Ben Sira skutečně učil Sefer Jeciru Josefa ben Uzi'ela. ⁴¹ Ještě mnohem zajímavější je však skutečnost, že existují náznaky, podle nichž tentýž Josef ben Uzi'el zřejmě napsal o Sefer

Jeciře komentář a s velkou pravděpodobností i jednu z nejstarších verzí textu samotného.⁴²

To je velice významné, protože by to datovalo první verzi Sefer Jeciry do prvních let druhého templu. Bylo to rovněž období Velkého Shromáždění, které zapsalo některé z posledních knih Bible, jako třeba Ezechiel, a tím uzavřelo biblický kánon.⁴³ Toto Shromáždění také vytvořilo mnoho běžně užívaných hebrejských modliteb.⁴⁴ Stejně jako tyto modlitby, ani Sefer Jecira nebyla zapsána, ale vyučovala se ústním podáním.

Talmudické období

Když se dostáváme do talmudického období, přecházíme z tradice do historie. V Talmudu nacházíme skutečnou zmínku o Sefer Jeciře, a ačkoliv není zcela jisté, že je totožná s naší verzí, neexistuje skutečný důvod pochybovat, že jsou jedním a tímž. V talmudickém období se Sefer Jecira nejdříve předávala ústně a časem byla zapsána v knižní podobě, kterou používali mudrci.

První odkazy o takovém použití zmiňují rabína Jehošuu [ben Chananju], čelného mudrce prvního století. Je mu přisuzováno prohlášení: „Mohu vzít tykve a dýně a se Sefer Jecirou je proměnit v překrásné stromy.“⁴⁵ Ačkoliv se výraz „se Sefer Jecirou“ neobjevuje v otištěných vydáních jeruzalémského Talmudu, nachází se v rukopisech.

Tato zmínka o rabínu Jehošuovi má velký význam. Rabín Jehošua byl jedním z pěti hlavních žáků rabína Jochanana ben Zakaje (47 př.n.l. – 73 n.l.), vůdce všech Židů po zničení chrámu a uznávaného znalce všech okultních věd.⁴⁶ Právě rabín Jehošua byl hlavním žákem rabína Jochanana v mysteriích Merkavy (Vozu) a později získal slávu jako největší znalec okultních věd své doby.⁴⁷

Toto také vrhá světlo na jinou významnou mystickou osobnost. Podle jednoho starodávneho zdroje se dostalo rabínu Jehošuovi tradice od rabína Nechunji ben Ha-Kany, vůdce školy, která vytvořila Bahir. V *Sefer ha-Tagin* se dozvídáme, že tradice týkající se mystického významu korunek (*Tagin*) na hebrejských písmenech byla dále předávána následujícím způsobem: „Menachem ji předal rabínu Nechunjovi ben Ha-Kanovi, rabín Nechunja ben Ha-Kana ji předal

rabínu El'azaru ben Arachovi, rabín El'azar ben Arach ji předal rabínu Jehošuovi a rabín Jehošua ji předal rabínu Akivovi.⁴⁴⁸

Rabín El'azar ben Arach je nejznámější jako nejvýznamnější žák rabína Jochanana ben Zakaje.⁴⁹ Je také známo, že se od něj naučil mysteria Merkavy. Z výše zmíněné tradice také zjišťujeme, že se učil i od rabína Nechunji, pravděpodobně poté, co odešel od rabína Jochanana.⁵⁰ Talmud líčí, že tehdy odešel rabín El'azar žít k řece Dismas do města Emauzy.⁵¹ Emauzy však jsou také známé jako místo pobytu rabína Nechunji a jako hlavní sídlo kabalistického učení.⁵² Je docela možné, že rabín El'azar se tak zapletl do mysticismu, že – jak říká Talmud – ztratil pochopení legalistické teorie.

Fakt, že rabín Nechunja údajně obdržel učení od Menachema, je rovněž významný. Je známo, že rabín Nechunja byl předním mystikem prvního století a také spolupracoval s rabínem Jochananem ben Zakajem.⁵³ Neexistují však žádné záznamy, kdo všechno byli jeho mistři. Ze *Sefer ha-Tagin* se dozvídáme, že se rabín Nechunja naučil alespoň některá z mysterií od Menachema, který působil jako místopředseda Sanhedrinu (Nejvyššího soudu) pod Hilelem. Právě když Menachem opustil svoje postavení, byl na jeho místo jmenován Šamaj.⁵⁴

Většina autorů znalých věci identifikuje tohoto muže s Menachemem Essenským, o němž píše Josefus.⁵⁵ Menachem jednou viděl Heroda ještě jako dítě a předpověděl, že bude králem. Díky tomu pak Herodes, když později nastoupil na trůn, měl Menachema v úctě a vyznamenával ho stejně jako ostatní Essenské. S ohledem na svůj vztah s Herodem nemohl už Menachem setrvat ve svém postavení v Sanhedrinu.

Pokud přijmeme výše uvedenou tradici, pak Nechunja ben Ha-Kana mohl obdržet alespoň některé ze svých mystických znalostí od Menachema Essenského. To by naznačovalo, že Essenští se zabývali mystickými vědami a že je naučili alespoň některé talmudické mistry. Josefus uvádí, že Essenští používali jména andělů a dokázali předpovídat budoucnost za použití různých očíst a metod proroků.⁵⁶ Co je ještě významnější, Josefus přirovnává Essenské k Pythagorejským.⁵⁷ Jelikož *Sefer Jecira* očividně obsahuje některé prvky, které připomínají učení Pythagorejských, je možné, že v období předcházejícím Talmudu uchovávali text právě Essenští.

Pokud jde o tradici korunek na písmenech, rabín El'azar ji naučil rabína Jehošuu, který ji pak zase naučil rabína Akivu (12-132 n.l.).

Rabín Akiva v této oblasti vynikal a Talmud líčí, že z těchto korunek odvodil mnoho důležitých učení.⁵⁸ Také obdržel od rabína Jehošuy tradici Merkavy spolu s dalšími významnými okultními naukami.⁵⁹ Je zcela bez pochybnosti, že ve své době byl rabín Akiva považován za největšího ze všech znalců ve sféře mystiky.⁶⁰ Rabín Šim'on ben Jochaj, autor Zoharu, byl také žákem rabína Akivy.

Nepřekvapuje tedy, že část pramenů připisuje autorství Sefer Jeciry rabínu Akivovi.⁶¹ Většina z raných talmudických textů má počátek u rabína Akivy, který je předával ústně v dobře formulované podobě.⁶² Ačkoliv nebyly tyto knihy napsány, byly rabínem Akivou formulovány a právě jeho formulace se vyučovala ústně.

V té době bylo pravidlem, že se ústní tradice doslovně opakovala, slovo po slovu, přesně tak jak byla předána. Pravidlo znělo: „Člověk má vždy přesně opakovat formulace svého mistra.“⁶³ Každý mistr tedy poskytoval jakýsi plán studia, který se jeho žák učil nazpaměť slovo od slova. V právně formalistické oblasti je to známo jako „první Mišna“.⁶⁴ Je možné, že rabín Akiva vytvořil pro své žáky mystických nauk také ústní znění Sefer Jeciry, které se učili nazpaměť. Kromě toho si mohli ponechávat osobní zápisky.

V tomto ohledu se Sefer Jecira v ničem nelišila od zbytku ústní tradice. Ačkoliv měla být předávána pouze ústním podáním a nebyla vlastně publikována, osobní zápisky a rukopisy existovaly.⁶⁵ To se týkalo především významných učeních, která se obvykle neopakovala v akademiích, a také ezoterických textů.⁶⁶ Rovněž představení akademií měli psané poznámky, aby s jejich pomocí přesně zachovali tradice.⁶⁷

I když tyto poznámky nebyly nikdy publikovány, v akademiích se pečlivě uchovávaly. Následující učitelé často k těmto rukopisům připojili na okrajích poznámky, a ty se dokonce občas nacházely i v biblických svitcích, které používali.⁶⁸ Protože tyto poznámky uchovávali jednotlivci a nikdy nebyly veřejně šířeny, byly souborně známy jako „tajné svitky“ (*Megilat Setarim*).⁶⁹ Do této kategorie spadaly nejen takové ezoterické texty jako Sefer Jecira, ale dokonce takové legalistické materiály jako Mišna, která měla být předávána ústně.

Toto by mohlo pomoci vysvětlit, proč Sefer Jecira existuje v tolika verzích. Na rozdíl od Mišny, která byla nakonec publikována v dobře stylizovaném vydání, Sefer Jecira se nikdy nevyvinula za formu „tajného svitku“. Různé verze pravděpodobně učili různí učitelé, a protože

nebyl text nikdy veřejně publikován, neexistoval žádný způsob, jak tyto verze porovnat a opravit. Navíc se možná mnoho poznámek na okrajích zahrnulo do textu samotného a to také dalo vzniknout různým verzím. Všechny zmíněné důvody snad mohou poskytnout vysvětlení skutečnosti, že žádný jiný hebrejský klasický text se nevyskytuje v tolika verzích a variantách jako Sefer Jecira.

Je vysoce pravděpodobné, že Sefer Jecira existovala ve své současné podobě už v roce 204 n.l., kdy byla k vydání připravována Mišna. Mišnu uspořádal rabín Jehuda Princ (135-220 n.l.), obvykle zmiňovaný jednoduše pod jménem „Rebbi“. Je skutečně možné, že v samotné Mišně je zmínka o Sefer Jeciře. Na jednom z mála míst, kde se pojednává o ezoterické nauce, Mišna uvádí: „Mysteria stvoření (*Ma'ase Berešit*) nesmějí být vykládána v přítomnosti dvou žáků a mysteria Merkavy (*Ma'ase Merkava*) nesmějí být vykládána ani v přítomnosti jednoho žáka, pokud není moudrý a nechápe se znalostí.“⁷⁰

Název *Ma'ase Merkava* se vztahuje k meditativním metodám používaným pro vystoupení do vyšších duchovních oblastí.⁷¹ I když takoví pozdější filozofové jako Maimonides tvrdili, že text obsahuje filozofickou spekulaci, většina starověkých pramenů jasně uvádí, že *Ma'ase Merkava* se zabýval meditativními metodami používanými pro duchovní vzestup.⁷² Jako takový se považoval za nejezoteričtější ze všech duchovních cvičení.

Podle mnoha autorů se *Ma'ase Merkava* vztahuje k mysteriím Sefer Jeciry.⁷³ Jelikož víme, že *Ma'ase Merkava* byl mystické povahy, bylo by logické předpokládat, že totéž platí také o *Ma'ase Berešitu*. Navíc předpoklad, že *Ma'ase Berešit* zahrnuje Sefer Jeciru, také objasňuje mnoho jinak záhadných talmudických odkazů. Existuje též důkaz, že Rebbi byl dobře obeznámený s mysterií Merkavy, a je logické předpokládat, že věděl také o Sefer Jeciře.⁷⁴

O generaci později tudíž nacházíme jedno vyprávění dvou Rebbiho žáků, kteří byli zcela jasně obeznámeni se Sefer Jecirou. Talmud líčí: „Rabín Chanina a rabín Hoši'a se zabývali Sefer Jecirou každý [pátek] před sabatem, vytvořili si pro sebe prvotřídní⁷⁵ tele a snědli je.“⁷⁶ Jiná verze tohoto vyprávění uvádí, že se spíše než Sefer Jecirou zabývali *Hilchot Jecirou* (Pravidly stvoření).⁷⁷ Název *Hilchot* se však může týkat jak filozofických, tak právních pravidel.⁷⁸ V některých nejstarších rukopisech se Sefer Jecira skutečně nazývá *Hilchot Jecira*.⁷⁹

Existuje mnoho interpretací toho, co tito dva mudrci vlastně dosáhli stvořením takového telete a proč to dělali. Někteří autoři říkají, že ve skutečnosti nevytvořili nějaké fyzické tele, ale vytvořili takový jasný meditační obraz, že duchovní uspokojení bylo stejné jako při jedení.⁸⁰ Dokonce i takový kabalista jako Abraham Abulafia (1240-1296) zastává názor, že jejich stvoření bylo spíše mystické než fyzické.⁸¹ Rašba (rabín Šlomo ben Aderet, 1235-1310) viděl zvláštní význam v tom, že se tím zabývali v pátek, tedy v den, kdy byli savci původně stvořeni.⁸² Celá tato otázka bude dále probrána v našem komentáři.

Zcela prokazatelně učil Rebbi tato mysteria svého žáka Rava (Abu Arichea), který je pak zase naučil Rava Jehudaha (220-299), zakladatele a prvního mistra babylonské akademie v Pumbeditě. Tento Rav Jehuda spolu s Ravem Ajnou byli nazýváni „pumbeditští starší“.⁸³ Talmud vypráví, že „pumbeditští starší byli zběhlí (*Tanu*) v *Ma'ase Berešitu*“.⁸⁴ Z použití slova *Tanu* zde vyplývá, že *Ma'ase Berešit* už existoval v konkrétní podobě, nejpravděpodobněji jako psaná kniha.⁸⁵ To by naznačovalo, že *Sefer Jecira* už byla v té době zapsána.

Existuje ještě další důkaz, že se Rav Jehuda naučil mysteria *Sefer Jeciry* od Rava. Výrok „Besaleel věděl, jak obměňovat písmena, kterými byly stvořeny nebe a země“ je připisován „Ravu Jehudahovi ve jménu Rava“.⁸⁶ Jemu se také připisuje tvrzení, že Bůh řekl Abrahamovi, aby „opustil svoji astrologii“.⁸⁷ To naznačuje, že měl nějaký důkaz o tom, že Abraham byl znalý astrologie, jak se o tom jasně píše v *Sefer Jeciře*. Existuje také důkaz, že Rav Jehuda se od Rava naučil mysteria Jména čtyřiceti dvou písmen.⁸⁸

Jako zasvěcenec do mysterií *Sefer Jeciry* měl Rav Jehuda také hluboké pochopení pro mystický význam hebrejského jazyka. Setkáváme se tudíž s tím, že zdůrazňuje používání hebrejského jazyka, dokonce v denní konverzaci.⁸⁹ Rav Jehuda také zdůrazňoval, že modlitba má být odříkávána v hebrejštině, a ne v aramejském dialektu.⁹⁰

Talmud říká, že Rav Josef znal mysteria Merkavy, zatímco „pumbeditští starší“ ovládali mysteria stvoření. Rav Josef přesvědčil starší, aby ho naučili mysteria stvoření, ale sám jim na oplátku mysteria Merkavy nesvěřil.⁹¹

Toto naznačuje, že mysteria Merkavy a *Sefer Jeciry* vyučovaly rozdílné školy a že příslušníci jedné strany neznali učení ostatních. Dvě školy zahrnovaly zcela odlišnou disciplínu a pečlivě se dbalo na to, aby se udržely v oddělenosti. To také odpovídá na otázku, proč není

Sefer Jecira nikdy zmiňována v *Hechalotu*, klasickém díle literatury Merkavy.⁹² Literatura Merkavy se vyvinula v nějaké škole, která možná neměla k Sefer Jeciře přístup, ačkoliv někteří její členové s ní byli určitě obeznámeni. Stejně tak je Sefer Jecira zmíněna pouze několikrát v Zoharu, a vůbec ne v hlavním textu.⁹³

V té době žili někteří mudrci, kteří se naprosto vyhýbali těmto mysteriím. Jedním z takových byl Rabín El'azar ben Padat, který stál v čele akademie v Tiberiadě po smrti rabína Jochanana v roce 279 n.l. Když mu rabín Jochanan nabídl, že ho naučí mysteria Merkavy, odložil rozhodnutí z důvodu svého přílišného mládí. Po smrti rabína Jochanana mu chtěl tato mysteria předat rabín Asi, on se ale opět zdráhal a řekl: „Kdybych toho byl hoden, naučil bych se je od tvého mistra rabína Jochanana.“⁹⁴

Místo toho zaujal rabín El'azar postoj poněkud nepřátelský vůči ezoterickým školám a zastával stanovisko rabína Josiho ben Zimry. Popíral, že by mohla být Sefer Jecira skutečně používána ke stvoření života, a říkal ve jménu rabína Josiho: „Kdyby se všichni lidé na světě spojili, nedokázali by vytvořit ani komára a naplnit ho duchem.“⁹⁵ Nešlo o to, že by rabín El'azar zpochybňoval existenci takových sil. Spíš si myslel, že už nejsou známe. Tyto síly však v Tóře existovaly. Rabín El'azar tudíž říkal: „Odstavce Tóry nejsou v pořádku. Kdyby byly opravdu v pořádku, kdokoliv, kdo by je četl, by byl schopen stvořit svět, křísit mrtvé a dělat zázraky.“⁹⁶

O generaci později nacházíme dva významné mudrce, kteří se aktivně zabývají mysterii Sefer Jeciry. Prvním byl Rava (299-353 n.l.), zakladatel a první mistr babylonské akademie v Mechuze, jemuž se připisuje výrok: „Kdyby spravedliví toužili, mohli by stvořit svět.“⁹⁷ Jeho partnerem byl Rav Ze'ira, který byl znám jako „babylonský svatý“.⁹⁸ Meditační síly Rava Ze'iry byly tak skvělé, že dokázal dát nohy do ohně, aniž by si je popálil. Každý měsíc sám sebe zkoušel, aby se přesvědčil, zda se tato síla nezmenšila. Při jedné příležitosti ho ostatní mudrci vyrušili ze soustředění a on neuspěl, načež byl nazýván „malým mužem s popálenými chodidly“.⁹⁹

Jedna stará tradice uvádí, že Rava a Rav Ze'ira společně pracovali po tři roky a meditovali o Sefer Jeciře. Když ji nakonec mistrovsky ovládli, stvořili tele a porazili je a podávali je při hostině na oslavu svého úspěchu. Poté ztratili svoje schopnosti a museli pracovat další tři roky, aby je obnovili.¹⁰⁰

Talmud líčí, že „Rava vytvořil člověka“ a poslal ho k Rav Ze'irovi. Když ten viděl, že android neodpovídá na jeho otázky, poznal, že je to Golem, a přikázal mu „obrátit se v prach“. ¹⁰¹ Bahir poznamenává, že Golem nemohl mluvit, protože Rava nebyl zcela osvobozen od poskvrny hříchu, a tak dlouho, jak člověk hřeší, nemůže se podílet na silách Stvořitele. ¹⁰² Pouze Bůh může vytvořit člověka, který mluví. Toto je první zmínka o stvoření Golema v hebrejské literatuře, ovšem ve středověku se objevily zprávy o několika dalších případech. ¹⁰³

Dokonce i výraz „Rava stvořil člověka“ měl mystický význam. V originále má tento výraz podobu *RaBA BaRA GaBRA* (רַבָּא בַּרָא גַבְרָא), a jak poznamenává jeden dřívější kabalista, druhé slovo je pouhým zrcadlovým obrazem prvního slova. ¹⁰⁴ Třetí slovo přidává k předchozímu slovu Gimel, tj. třetí písmeno abecedy. To vytváří výraz složený z deseti písmen, s numerickou hodnotou 612, tedy o jednu méně než 613, což je číslo kostí a cév v lidském těle. ¹⁰⁵ Bytost stvořená Ravou byla tedy něco méně než člověk. V mnoha ohledech tento výraz připomíná slovo Abrakadabra (ABRA K'ADaBRA – אַבְרָכָדָבְרָא), které doslovně znamená: „Stvořím, tak jak mluvím.“ ¹⁰⁶

Během talmudického období žilo mnoho mudrců, kteří se zabývali těmito mysterii. ¹⁰⁷ S koncem tohoto období však všechny tyto okultní činnosti zahalila rouška mlčení. Zdá se, že určitý počet mystických knih byl napsán v následujícím gaónském období, ale jejich původ je obestřen tajemstvím. Přece se však znalost těchto cvičení zcela jistě uchovávala až do desátého století, protože Haj Gaón (939 až 1038) hovoří o lidech zabývajících se mystickým kombinováním (*Ceruf*) písmen. ¹⁰⁸

Texty a komentáře

Skutečné citace ze Sefer Jeciry nacházíme až v potalmudické době. Jeden z prvních takových odkazů se nachází v básni napsané rabínem El'azarem Kalirem, který žil v pátém nebo šestém století, a možná dokonce dřív. Píše: ¹⁰⁹

Pak jsi z věčnosti s Deseti výroky vyryl
s Písařem, rukopisem a svitkem—Deset
Ukončil jsi je v šesti směrech
Deset slov.

Tabulka 1. *Historické názory na to, kdy byla Sefer Jecira napsána*

Před rokem 100 př.n.l.	Lazarus Goldschmidt, <i>Das Buch der Schöpfung</i> , Frankfurt, 1894, str. 12 Jisra'el Weinstock, <i>Temirin I</i> , Jeruzalém, 1972, str. 21 (pro nejstarší části)
100 př.n.l.-100 n.l.	Adolphe Franck, <i>Die Kabbalah</i> , Lipsko, 1844, str. 65 Jisra'el Weinstock, loc.cit. (pro druhou úroveň)
1-100 n.l.	Adolph Jellinek, <i>Die Kabbalah</i> , úvod, str. 6-9 Johann Friedrich von Meyer, <i>Das Buch Jecira</i> , Lipsko, 1839, str. v. Heinrich Graetz, <i>Gnosticismus</i> , Krotoszyn, 1846, str. 102-103
100-200 n.l.	Isadore Kalish, <i>Sefer Jetzirah</i> , New York, 1877, str. 3 David Castelli, <i>Commenti di Donnolo</i> , Florencie, 1880, str. 14 Abraham Epstein, <i>Beiträge zur jüdischen Altertumskunde</i> , Vídeň, 1887, 1:46 49 Idem, <i>Recherche sur le Sefer Yecira</i> , Revue des Etudes Juives 29:75-76 (1894) Gershom Scholem, <i>Ursprung und Anfänge</i> , Berlín, 1962, str. 21, 25 (poznámka 45) Avraham Meir Habermann, <i>Sinai</i> 10:141, (1947)
200-400 n.l.	Louis Ginzberg, <i>Jewish Encyclopedia</i> , New York, 1904, 12:605 Gershom Scholem, <i>Encyclopedia Judaica</i> , Berlín, 1932, 9:109

400-600 n.l.	Leo Baeck, <i>Aus drei Jahrtausende</i> , Berlín, 1938, str. 382
600-800 n.l.	Hermann L. Strack, <i>Einleitung in Talmud und Midras</i> , Mnichov, 1921, str. 221 Sh. Morg, <i>Sheva Kefalot, BGD KRPT, Sefer Tur Sinai</i> , Jeruzalém, 1960, str. 233-236 Nehemia Aloni, <i>Historische Grammatik</i> , Hali, 1922, str. 92 Idem, Temirin I, str. 96
800-900 n.l.	Leopold Zunz, <i>Die Gottesdienstlichen Vorträge der Juden</i> , Berlín, 1892, str. 175 Moritz Steinschneider, <i>Jüdische Literatur</i> , str. 401 Heinrich Graetz, <i>Geschichte der Juden</i> (1875) 5:297 Ph. Bloch, <i>Mystik und Kabbalah</i> , Trevír, 1896, str.244 Jisra'el Weinstock, loc. cit. (pro pozdější vydání)

Také v textu *Barajta de-Šmu'el ha-Katan*, který byl podle vnitřního důkazu napsán kolem roku 776 n.l., se vyskytují narážky na učení Sefer Jeciry.¹¹⁰ V pozdním midráši, který mohl být vydán přibližně v tomto období, je též zmínka o „Deseti Sefirách Nicoty“.¹¹¹

Nepřítomnost jakýchkoliv jednoznačných odkazů na Sefer Jeciru v ranější literatuře vedl některé historiky ke spekulacím, zda talmudické citace odkazují či neodkazují na text, který používáme. Někteří tvrdí, že naše verze byla napsána mnohem později než Talmud. Seznam takových odhadů nabízí tabulka 1.

Nejpečlivější analýza však v textu objevuje četné vrstvy. Nejmladší části knihy se zdají být velice starodávné, pravděpodobně předcházejí talmudickému období.¹¹² Zdá se, že značná část textu byla přidána

později, pravděpodobně jako glosář nebo komentář.¹¹³ Jak si někteří starší komentátoři všímají, komentáře a poznámky na okrajích byly občas včleněny do textu. V desátém století rabín Ja'akov ben Nisim píše: „Lidé píší hebrejské komentáře o knize a později přijdou jiní pošetili lidé a komentují komentář. Mezi tím se pravda ztratí.“¹¹⁴ To nepřekvapuje, poněvadž v talmudických časech byly takové okrajové poznámky běžné dokonce i v biblických svitcích, ačkoliv jejich text byl dostatečně znám, takže poznámky do něj nebyly zahrnuty.

Několik vrstev v Sefer Jeciře je zřejmých, některé byly pravděpodobně přidány v pozdním talmudickém období a další v gaónské době. Kritické odhady stáří textu tudíž závisely na tom, jaké části se studovaly.

Nejstarší komentáře o Sefer Jeciře vznikly v desátém století. První napsal roku 931 Sa'adja Gaón, jeden z nejvýznamnějších duchovních vůdců a filozofů své doby. Druhý, pojmenovaný *Chakamoni*, napsal v roce 946 rabín Šabtaj Donnolo, zatímco třetí z pera Dunaše ibn Tamima se objevil o desetiletí později.¹¹⁵ Všechny tyto komentáře jsou obsahem spíše filozofické než mystické.

Nejpozoruhodnější je ovšem fakt, že každý z těchto komentářů pojednává o jiné verzi Sefer Jeciry. Dunašův komentář byl napsán o textu, který je dnes většinou zmiňován jako Krátká verze. S nepatrnými úpravami to byla právě tato verze, jež roku 1562 vyšla v Mantově a je dominantní pro všechna následující otištěná vydání.

Komentář Šabtaje Donnola vycházel z textu, o němž se dnes hovoří jako o Dlouhé verzi. Mnoho otištěných vydání zahrnuje tuto Dlouhou verzi jako jakýsi dodatek. Tato verze také existuje v podobě úplného rukopisu pocházejícího z desátého století. Ačkoliv jsou v jednotlivých verzích významné rozdíly ve vypočítávání hodnoty písmen a planet, je Dlouhá verze velice podobná Krátké verzi s jakýmsi dodatečným komentářem. To je obzvlášť zřetelné v šesté kapitole, kde nacházíme komentář o první strofě knihy. Pozoruhodné jsou rovněž některé rekapitulace (4:14, 5:20), které jsou v podstatě revizemi předchozího textu. Existenci obou verzí, Krátké a Dlouhé, zaznamenal už ve třináctém století Abraham Abulafia.¹¹⁶

Třetí verze pochází od Sa'adji Gaóna a také ona se objevuje v některých raných fragmentech z Genízy. Je velice podobná Dlouhé verzi, až na strofy, které má uspořádány v úplně jiném pořadí. Tuto variantu, obvykle nazývanou Sa'adjova verze, kabalisté takřka přehlíželi, i když rabín Jehuda ha-Levi ji ve svém Kuzari zřejmě použil.

Už v desátém století si Sa'adja Gaón povšiml mnoha variant Sefer Jeciry a poznamenává: „Není to obyčejná kniha a mnoho lidí bylo nedbalých a neopatrných při měnění nebo přepisování textu.“¹¹⁷ O sto let později rabín Jehuda Barceloni rovněž poznamenává, že „existuje mnoho verzí, některé velice zmatené“.¹¹⁸ V roce 1562 se tiskaři prvního vydání v Mantově zmínili o tom, jak museli pečlivě procházet spoustu rukopisů, než našli spolehlivý text.

Jestliže jsou všechny varianty, které se nacházejí v rukopisech, platné, pak existují doslova tucty rozličných variant textu Sefer Jeciry. Žádný jiný židovský text se nevyskytuje v tolika verzích. Některé z nich pravděpodobně pocházejí z různých škol, které spolu navzájem nebyly ve spojení, protože tato učení byla tajná. Do textu se zřejmě dostaly i různé poznámky z okrajů a komentáře, a to také způsobilo odlišnost variant. Navíc pokud se text předával ústně dlouhou dobu, mohly vzniknout varianty v jeho uspořádání.

Kromě toho se objevuje ještě další možnost, kterou nabízí skutečnost, že kabalisté v podstatě zavrhlí všechny výše zmíněné verze. Je známo, že během gaónského období (6.-10. století) omezili kabalisté svoje učení na velice malá tajná společenství. Kladl se veliký důraz na zachování tajemství, aby jejich učení nepadlo do nesprávných rukou. Třebaže je Sefer Jecira tak malá kniha, představovala největší nebezpečí. Vůdci těchto škol možná záměrně vydali podvržené verze, aby tak zmátli ty, kteří by se chtěli pokusit proniknout do jejich mysterií. Pokud bylo v oběhu několik verzí, nezasvěcený nevěděl, jakou si má vybrat.

Byli to sami kabalisté, kteří ochraňovali správný text, a skrývali ho zpočátku před nezasvěcení. Kolem roku 1550 rabín Moše Cordovero, vůdce Tajné školy a největší kabalista té doby, pečlivě probral deset nejlepších dostupných rukopisů a vybral jeden, který se nejvíce blížil tradici kabalistů.¹¹⁹ O generaci později Ari (rabín Jicchak Luria), jeden z největších kabalistů všech dob, text dále zdokonalil. Tento text známý jako Ariho verze byl mnohokrát publikován, obvykle jako součást nějaké jiné sbírky. V mnoha ohledech připomíná Krátkou verzi, ale ve vypočítávání se objevují některé velice významné odlišnosti. Vcelku je Ariho verze jediná, která se shoduje se Zoharem.

Dokonce i v této verzi se vyskytovalo pár verzí a konečný text vydaný v osmnáctém století nakonec vytvořil Gra (rabín Elijahu, Gaón z Vilna).¹²⁰ Je známá jako Gra-Ariho verze, nebo jednoduše jako Gra verze.

Existují tedy čtyři významné verze Sefer Jeciry. Jsou to:

- 1) Krátká verze
- 2) Dlouhá verze
- 3) Sa'adjova verze
- 4) Gra verze

Poněvadž kabalisté považovali Gra verzi za nejvěrohodnější, vybrali jsme právě ji pro počáteční překlad a komentář. Další tři verze jsou uvedeny v Dodatku I.

O Sefer Jeciře bylo napsáno přes osmdesát komentářů. Některé, především ty dřívější, byly převážně filozofické. Poté co se kabala objevila jako veřejné učení, vzniklo také několik kabalistických a mystických komentářů. Když byly zveřejněny Bahir a Zohar, komentátoři se snažili začlenit Sefer Jeciru do systému těchto textů. Totéž platí o učeních Ariho, která vládnou pozdějším komentářům. Čist historii komentářů o Sefer Jeciře je téměř jako čist samotnou historii kabaly. Seznam hlavních komentářů se nachází v Dodatku IV.

Náš komentář o Sefer Jeciře bere do úvahy jak většinu těchto komentářů, tak i náš další výzkum kabalistických metod, z něhož jsem většinu už zveřejnil ve své knize „*Meditace a kabala*“. I když jsou různé teoretické přístupy důležité, zaměřil jsem se především na mystické techniky popsané v Sefer Jeciře a také na meditační techniky, které obsahují.

Sefer Jecira

První kapitola

1:1

בשלשים ושתים נתיבות פליאות חכמה
חקק יה יהוה עבאות אלהי ישראל אלהים
חיים ומלך עולם אל שדי רחום וחנן רם ונשא שוכן
עד וקדוש שמו מרום וקדוש הוא וברא את עולמו
בשלשה ספרים בספר וספר וספור:

S třiceti dvěma skrytými stezkami Moudrosti

vyryl Jah

Pán zástupů

Bůh Izraele

Živoucí Bůh

Král vesmíru

El Šadaj

Milostivý a milosrdný

Vznešený a Vyvýšený

Přebývající ve věčnosti

Jehož jméno je Svätý–

On je ušlechtilý a svatý–

A On stvořil Svůj vesmír

s třemi knihami (Sefarim)

s textem (Sefer)

s číslem (Sefar)

a s komunikací (Sipur).

S TŘICETI DVĚMA

Jak vysvětlí následující strofa, těchto 32 stezek se projevuje 10 číslicemi a 22 písmeny hebrejské abecedy. Deset čísel se také projevuje v deseti Sefirách, které jsou nejzákladnějšími pojmy existence.

Písmena a čísla jsou podstatou těch nejzákladnějších složek stvoření, kvality a kvantity.¹ Kvality jakékoliv dané věci lze popsat slovy vytvořenými z těchto písmen, zatímco všechny jejich doprovodné veličiny lze vyjádřit čísly.

Čísla však nemohou být definována, dokud ve stvoření neexistuje nějaký prvek mnohosti. Sám Stvořitel je naprosto jednoduchý a nezahrnuje v sobě žádnou mnohost. Je nejúplnější jednotou, jakou si lze představit. Proto vznikla mnohost teprve s příchodem stvoření. Teprve pak mohla být definována čísla.

První elementy mnohosti ve stvoření zahrnovaly deset Sefir. Byly to tedy Sefiry, které definovaly čísla, a tudíž i pojmy kvantity všeobecně.

Převážná část Sefer Jeciry se bude týkat těchto 32 stezek, tak jak se projevují v písmenech a číslech. 32 stezek samotných ale už nebude opětovně zmíněno. Staří kabalisté definují těchto 32 stezek jako různé stavy vědomí. Jejich seznam obsahuje Dodatek II.

Podle kabalistů se na těchto 32 stezek nepřímo poukazuje v Tóře, když se v první kapitole První knihy Mojžíšovy při líčení stvoření zmiňuje dvaatřicetkrát boží jméno Elohim.² V tomto vyprávění se desetkrát objevuje výraz „Bůh řekl“ a existuje deset výroků, jimiž byl stvořen svět.³ Těchto deset výroků odpovídá deseti Sefirá.⁴ První výrok je pronesen ve verši: „Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi.“ (První Mojžíšova 1:1). Ačkoliv se zde neobjevuje „Bůh řekl“, naznačuje se to a rozumí se tomu tak.⁵

Zbýlých dvaadvacet příležitostí, kdy se v tomto vyprávění vyskytuje boží jméno, odpovídá 22 písmenům abecedy. Tři případy, kdy se objevuje výraz „Bůh stvořil“, odpovídají třem Matkám. Sedmero opakování spojení „Bůh viděl“ odpovídá sedmi Dvojitým. Zbývajících dvanáct jmen odpovídá dvanácti Základním. Viz tabulku 2.

Obecně žádné ze jmen Boha neodkazuje na Stvořitele samotného. Stvořitel se zmiňuje pouze jako Ejn Sof, což znamená Nekonečné bytí, nebo jednoduše Nekonečno. Jména používaná v Písmu a jinde pouze odkazují na různé způsoby, kterými Bůh sám sebe manifestuje ve stvoření.

Jméno Elohim, které se používá v celé první kapitole První knihy Mojžíšovy, odkazuje na manifestaci obrazu a vymezení. Každá z 32

Tabulka 2. 32 stezek v První knize Mojžíšově

1.	Na počátku Bůh stvořil.	Keter	Sefira 1
2.	Duch Boží se vznášel.	He	Základní 1
3.	Bůh řekl: „Buď světlo!“	Chochma	Sefira 2
4.	Bůh viděl, že světlo je dobré.	Bet	Dvojitá 1
5.	Bůh oddělil světlo od tmy.	Vav	Základní 2
6.	Bůh nazval světlo dnem.	Zajin	Základní 3
7.	Bůh řekl: „Buď klenba uprostřed vod!“	Bina	Sefira 3
8.	Bůh učinil klenbu.	Alef	Matka 1
9.	Bůh nazval klenbu nebem.	Chet	Základní 4
10.	Bůh řekl: „Nahromadte se, vody!“	Chesed	Sefira 4
11.	Bůh nazval souš zemí.	Tet	Základní 5
12.	Bůh viděl, že to je dobré.	Gimel	Dvojitá 2
13.	Bůh řekl: „Zazelenej se, země, zelení!“	Gevura	Sefira 5
14.	Bůh viděl, že to je dobré.	Dalet	Dvojitá 3
15.	Bůh řekl: „Buďte světla!“	Tif'eret	Sefira 6
16.	Bůh učinil dvě světla.	Mem	Matka 2
17.	Bůh je umístil na nebeskou klenbu.	Jud	Základní 6
18.	Bůh viděl, že to je dobré.	Kaf	Dvojitá 4
19.	Bůh řekl: „Hemžete se, vody, havětí!“	Necach	Sefira 7
20.	Bůh stvořil veliké netvory.	Lamed	Základní 7
21.	Bůh viděl, že to je dobré.	Pe	Dvojitá 5
22.	Bůh jim požehnal: „Plodte a množte se!“	Nun	Základní 8
23.	Bůh řekl: „Vydej, země, rozmanité druhy živočichů!“	Hod	Sefira 8
24.	Bůh učinil rozmanité druhy zemské zvěře.	Šin	Matka 3
25.	Bůh viděl, že to je dobré.	Reš	Dvojitá 6
26.	Bůh řekl: „Učiňme člověka!“	Jesod	Sefira 9
27.	Bůh stvořil člověka.	Samech	Základní 9
28.	Stvořil ho, aby byl obrazem Božím.	Ajin	Základní 10
29.	Bůh jim požehnal.	Cadi	Základní 11
30.	Bůh řekl: „Plodte se a množte se!“	Malchut	Sefira 10
31.	Bůh řekl: „Hle, dal jsem vám.“	Kuf	Základní 12
32.	Bůh viděl všechno, co učinil.	Tav	Dvojitá 7

Tabulka 3. Hebrejská abeceda

Koncové	Tvar	Odpovídající hláska	Hebrejský název	Způsob vyslovování	Význam jmen	Číselná hodnota
א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ל מ נ ס פ ק ר ש ת	א	neznělá	אֵלֶף	Alef	Dobytče, vůl	1
	ב	b, v	בֵּית	Bet	Dům	2
	ג	g, gh	גִּמֶל	Gimel	Velbloud	3
	ד	d, dh	דָּלֶת	Dalet	Dveře	4
	ה	h	הָא	He	Okno	5
	ו	v	וָו	Vav	Háček	6
	ז	z	זָיִן	Zajin	Zbraň	7
	ח	ch	חֵית	Chet	Plot, ohrada	8
	ט	t	טֵית	Tet	Had	9
	י	y (i)	יָד	Jud	Ruka	10
	כ	k, ch	כָּף	Kaf	Ohnutá ruka	20
	ל	l	לָמֶד	Lamed	Volská ostruha	30
	מ	m	מֶם	Mem	Voda	40
	נ	n	נֻן	Nun	Ryba	50
	ס	s	סָמֶךְ	Samech	Podpěra, kůl	60
	פ	neznělá	עֵין	Ajin	Oko	70
	פ	p, f	פֶּה	Pe	Měsíc	80
	ק	ts	צָדִי	Cadi	Háček na ryby	90
	ר	k (q)	קָף	Kuf	Týl, zátylek	100
	ש	r	רֵישׁ	Reš	Hlava	200
	ת	š, s	שֵׁן	Šin	Zub	300
	ת	t, th	תָּו	Tav	Kříž	400

stezek tudíž sloužila k načrtnutí a vymezení určitého aspektu stvoření. Na člověka se pohlíží jako na mikrokosmos a každá věc v jeho těle má odpovídající odraz v silách stvoření. Proto například šest dní stvoření má u člověka paralely v dvou pažích, ve dvou nohou, v trupu a v sexuálním orgánu. Toto je také význam tvrzení v Tóře, že Bůh stvořil člověka, „aby byl jeho obrazem“. (První Mojžíšova 1:27) Povšimněte si, že pro slovo „Bůh“ je zde užito Elohim. To proto, že tvar člověka odpovídá struktuře vyobrazujících sil, které vymezují stvoření.

Kabalisté poznamenávají, že 32 stezek Moudrosti má svou paralelu v lidském nervovém systému.⁶ Jedenatřicet stezek odpovídá jedenatřiceti nervům, které vycházejí z míchy. Třicátá druhá a nejvyšší stezka odpovídá celému komplexu lebečních nervů, jichž je celkově dvanáct.

Nervový systém slouží k dvojímu účelu. Jednak předává vzkazy z mozku do všech částí těla a dovoluje mysli kontrolovat údy a orgány. Druhou funkcí nervového systému je přenos informací z různých smyslových orgánů do mozku. Čtyři ze smyslů, zrak, sluch, chuť a čich, přicházejí přímo lebečními nervy, které jsou v mozku. Impulzy, které přicházejí z nižších 31 nervů, se týkají zejména hmatu a citění.

Stejně jako nervy, tak i každá z 32 stezek je dvousměrnou ulicí. Zaprvé je to kanál, skrze který mysl uplatňuje kontrolu nad stvořením. Zadruhé je to však také cesta, kterou může člověk dosáhnout mysli. Jestliže si jedinec přeje dosáhnout mystické zkušenosti a přiblížit se mysli, musí cestovat po 32 stezkách.

V hebrejštině se číslo 32 píše Lamed Bet (לב). Vyslovuje se Lev, což je hebrejské slovo pro srdce.⁷ Je to právě srdce, kde se v těle projevuje čin mysli. Jakmile vliv mysli slábné, srdce přestává fungovat, což je definice smrti.

Srdce také poskytuje životní sílu mozku a nervovému systému. Když srdce přestane pumpovat, nervový systém nemůže dál fungovat a mysl už dál nemůže ovlivňovat tělo. Srdce tudíž slouží jako dočasné spojení mezi myslí a tělem.⁸

Z tohoto důvodu také Sefer Jecira nazývá srdce „králem nad duší“ (6:3). Také popisuje mystickou zkušenost jako „spěch srdce“ (1:8).

Na Tóru se pohlíží jako na srdce stvoření. Prvním písmenem Tóry je Bet (ב) ve slově *Berešit* (בראשית) – „Na začátku“. Posledním písmenem Tóry je Lamed (ל) ve slově *Jisra'el* (ישראל) – „Izrael“. Tato dvě písmena také společně vyjadřují Lev (לב), což znamená srdce.⁹ Tóra zahrnuje 32 stezek a je prostředkem, skrze nějž se projevuje mysl. Je také spojením mezi myslí a fyzickým vesmírem. Tóra je tudíž vykládána 32 způsoby, jak učil rabín Josi ha-Galili.

Dvě písmena Lamed (ל) a Bet (ב) mají také společný další jedinečný rozdíl. Jako předpona má Lamed význam předložky „k“ a Bet předložky „v“. Tři písmena Tetragrammatonu, Jud (י), He (ה) a Vav (ו), mohou také sloužit jako přípony osobních zájmen. Přípona Jud znamená „mně“, He znamená „jí“ a Vav „jemu“.

V celé abecedě jsou pouze dvě písmena, ke kterým lze tyto přípony přidat, a to jsou Lamed a Bet. Ta pak vytvářejí slova:

<i>Li</i>	לִי	ke mně	<i>Bi</i>	בִּי	ve mně
<i>La</i>	לָהּ	k ní	<i>Ba</i>	בָּהּ	v ní
<i>Lo</i>	לוֹ	k němu	<i>Bo</i>	בּוֹ	v něm

Lamed a Bet jsou jediná dvě písmena v celé abecedě, která se tímto způsobem kombinují s písmeny božského jména.¹⁰

Číslo 32 je pátou mocninou dvojky (2^5). Jak vysvětluje Sefer Jecira (1:5), deset Sefir definuje pětirozměrný prostor. 32 stezek odpovídá počtu vrcholů pětirozměrné hyperkrychle.¹¹

Tento popis není tak obtížný, jak by se mohlo zdát. Přímka, která má jeden rozměr, má dva (2^1) vrcholy nebo konce. Čtverec, dvourozměrný útvar, má čtyři (2^2) vrcholy nebo konce. Krychle, která má tři rozměry, má osm (2^3) rohů. Vidíme tedy, že přidáním každé další dimenze se počet vrcholů zdvojnásobí. Čtyřrozměrná hyperkostka má 16 nebo 2^4 vrcholů, zatímco pětirozměrná má 32 nebo 2^5 vrcholů.

STEZKY

Hebrejské slovo pro „stezky“ je zde *Netivot* (נתיבות) a toto slovo se v Písmu vyskytuje velice zřídka. Daleko běžnější je slovo *Derech* (דרך). Jak však uvádí Zohar, mezi oběma slovy je jeden důležitý rozdíl. *Derech* je veřejná silnice, cesta užívaná všemi lidmi. *Nativ* je osobní cesta, stezka vyznačená jedincem pro jeho osobní užívání.¹² Je to skrytá stezka bez ukazatelů a značek, kterou musí člověk objevit sám a prošlapat prostředky své dovednosti.

32 stezek Moudrosti se proto nazývá *Netivot*. Jsou to soukromé stezky, které si musí jedinec projít. K mysteriím nevede žádná otevřená dálnice – každý musí objevit svoji vlastní cestu.

Číselná hodnota slova *Nativ* (נתיב) je 462. To je dvojnásobek hodnoty 231 bran, o nichž bude pojednáno dál (2:4). Těmito branami člověk stoupá a sestupuje, když kráčí po 32 stezkách.

MYSTICKÉ

O těchto stezkách se říká, že jsou mystické, v hebrejštině *Peli'ot* (פליאות). Slovo je z kořene *Pala* (פלא), který má význam „být skryt a úplně oddělen od světa“.¹³ Tyto stezky jsou nejen individuální, ale také skryté, utajené a transcendentální.

To je úzce spjata se slovem *Pele* (פלא), které znamená zázrak. Zázrak je oddělený a nezávislý na zákonech fyzického světa. Je také ovlivněn skrytými silami. Jako takový je spojnicí s mystickou a transcendentální úrovní. Totéž platí o stezkách Moudrosti.

Podle Zoharu se slovo *Pele* výslovně vztahuje ke stezkám Moudrosti.¹⁴ Druh zázraku označovaný slovem *Pele* je právě ten, který

se uskutečňuje skrze práci s těmito stezkami. Metody, jak s nimi zacházet, jsou jedním z důležitých učení Sefer Jeciry.

Sefer Jecira později nazývá tři Matky „velkým mystickým (*muFLA*) zázrakem“ (3:2). První ze tří Matek je Alef (א). Když se Alef (א) hláskuje, obsahuje stejná písmena jako *Pele* (פֶּלֶא).¹⁵

Podle kabalistů označuje písmeno Alef Sefiru Keter (Korunu), nejvyšší ze Sefir.¹⁶ Právě s ohledem na Sefiru Keter Ben Sira řekl: „Nehledej v tom, co je pro tebe tajemné a mystické (*muFLA*).“¹⁷

Kabalisté nazývají Keter úroveň Nicoty (*Ajin*).¹⁸ Na této úrovni přestávají existovat přírodní zákony, a mohou být tudíž změněny.

Jak zdůrazňuje kniha Razi'el, tři písmena slova *Pele* (פֶּלֶא) představují hodnoty, které se postupně stále více skrývají.¹⁹ Podle fonetických rodin definovaných v Sefer Jeciře (2:3) se první písmeno Pe (פ) vyslovuje rty, druhé písmeno Lamed (ל) prostředkem jazyka a koncové Alef (א) hrdlem. První písmeno se tedy vyslovuje s nejokrajovější viditelnou částí úst, zatímco poslední nabývá znělosti v nejvnitřnější skryté části. Slovo *Pele* tak označuje přechod od odhaleného ke skrytému.

MOUDROST

O těchto 32 stezkách se říká, že jsou to stezky Moudrosti (*Chochma*). V kabalistickém chápání je Moudrost nazírána jako čistá, nerozlišená mysl.²⁰ Je to čistá myšlenka, která ještě nebyla rozbita do oddělených představ. Moudrost je úrovní nad veškerým rozdělením, kdy všechno je absolutní jednotou.

Na základě tohoto poznání Talmud říká: „Kdo je moudrý (*Chacham*)? Ten, kdo se učí od každého člověka.“²¹ Na úrovni Moudrosti jsou všichni lidé jedním. Proto když je člověk na této rovině, musí se učit od každé lidské bytosti a ve skutečnosti od veškerého stvoření. Podle Ba'al Šem Tova to znamená, že se člověk na úrovních pod Moudrostí musí učit dokonce i od zla.²² Pouze na úrovních pod Moudrostí jsou lidé odděleni do rozličných jedinců. Jenom na nižších úrovních existuje rozdělení na dobré a zlé.

Talmud rovněž uvádí: „Kdo je moudrý? Ten, kdo vnímá budoucnost.“²³ Je to proto, že Moudrost je čistou silou mysli, která překračuje čas. Na úrovni Moudrosti ještě nebyly minulost, přítomnost a budoucnost rozděleny. Na této rovině tedy může člověk vnímat budoucnost právě jako minulost a přítomnost.

Protikladem Moudrosti je Porozumění. Hebrejsky se Porozumění vyjádří slovem *Bina* (בִּינָה), které pochází ze základu *Bejn* (בֵּין), což znamená „mezi“.²⁴

Porozumění je úroveň hned pod Moudrostí. Právě na úrovni Porozumění existují představy odděleně a je možné je prohlížet a pochopit. Zatímco Moudrost je čistá nerozlišená mysl, Porozumění je rovina, kde existuje rozdělení a kde jsou věci načrtnuty a definovány jako oddělené objekty.

Na úrovni Moudrosti jsou všichni lidé zahrnuti v jedné světové duši. Pochopení je úrovní *Nešama*, kde duše každého jedince přijímá zřetelnou identitu a každý se jeví jako oddělená bytost.

Božské jméno spojené s Porozuměním je Elohim.²⁵ Je to slovo v množném čísle, neboť Porozumění znamená mnohost sil. Během celé první kapitoly První knihy Mojžíšovy se při popisování aktu stvoření objevuje jméno Elohim. Vyskytuje se celkem dvaatřicetkrát, což odpovídá 32 stezkám Moudrosti.

Toto řeší jednu významnou obtíž. Jestliže je Moudrost absolutní nerozlišená mysl, jak se tedy může manifestovat jako 32 jasně odlišných cest? Ve skutečnosti je však Moudrost nerozlišená a pouze skrze sílu Porozumění se rozděluje do oddělených stezek. Tyto cesty jsou tudíž označeny jménem Elohim, jménem spojeným s Porozuměním.

Jako příklad by mohla posloužit voda protékající soustavou trubek. Voda sama o sobě je nerozlišenou tekutinou, která nemá žádnou základní makroskopickou strukturu. Struktura je do ní vkládána pouze tehdy, když protéká skrze soustavu trubek. Analogicky je Moudrost vodou, zatímco Porozumění představuje trubky, které ji vedou.

32 stezek je vyjádřeno formou písmen a čísel. Jelikož představují rozdělení, jsou projevy Porozumění.²⁶ Proto představuje Moudrost myšlenku beze slov, zatímco Porozumění je jejím slovním vyjádřením.

V tomto ohledu se na Moudrost a Porozumění pohlíží jako na mužské a ženské. V kabale se na Moudrost pohlíží jako na Otce (Aba) a na Porozumění jako na Matku (Ima). Mužské představuje neusměrněnou kreativní sílu. K uskutečnění však může být přivedena pouze tehdy, když ji zobrazí, obklopí a usměrní ženské lůno. Proto také nazývá Sefer Jecira (1:2) základní písmena „Matky“.

To také řeší další potíží. Dříve jsme řekli, že 32 stezek představuje srdce, neboť hebrejské slovo pro srdce *Lev* vlastně vyjadřuje číslo 32. Srdce se však normálně spojuje s Porozuměním, zatímco o stezkách se říká, že přísluší Moudrosti.²⁷ Ale stezky Moudrosti jenom vedou, zatímco podstatou stezek samotných je Porozumění.²⁸

VYRYL

Text uvádí, že Stvořitel použil 32 stezek k tomu, aby vyryl a tím stvořil Svůj vesmír.

Hebrejské slovo je tady *Chakak* (חַקַּק). Obvykle má význam odstraňování materiálu, jak je tomu i ve verši: „Dal sis vyhloubit příbytek ve skále.“ (Izajáš 22:16) Od tohoto kořene jsou odvozena slova *Chok* (חֹק) a *Chuka* (חֻקָּה), znamenající „pravidlo“ a „nařízení“, protože pravidla a zákony slouží k tomu, aby částečně odebraly jedinci svobodu jednání.²⁹ Slovo *Chakak* je tudíž úzce spojeno se slovem *Machak* (מַחֵק), které znamená „vymazat“, stejně jako se slovem *Lakach* (לָקַח), znamenajícím „odstranit“ nebo „vzít“.³⁰

Slovo *Chakak* se velice úzce vztahuje k pojmu psaní.³¹ Hlavní rozdíl mezi hloubením (*Chakak*) a psaním je, že když člověk píše, přidává k povrchu, na který píše, nějaký materiál, jako např. inkoust, zatímco když hloubí, tak materiál odstraňuje. Když Bible používá slovo *Chakak* k označení psaní, míní tím takové systémy jako klínové písmo, kde se text zapisoval odstraňováním kusů (klínů) jílu z desky.

Abychom pochopili, proč zde autor používá výraz „vyryl“, musíme porozumět myšlence stvoření. Předtím než mohl být stvořen vesmír, musel existovat prázdný prostor, v němž mohl být vytvořen. Ale na počátku existoval pouze Bůh a veškerá existence byla naplněna Božskou esencí, Světlem nekonečna (*Or Ejn Sof*). a právě z této nerozlišené esence musel být vyryt Uvolněný prostor. Proces známý kabalistům jako *Cimcum* (Sevření, Stisk) je jasně popsán v Zoharu:³²

*Na počátku Královny autority
Lampa temnoty
vyhloubila díru do Nadpozemské luminiscence...*

Díra vyhloubená do Nadpozemské luminiscence byl Uvolněný prostor, v němž se následně událo veškeré stvoření.

Nerozlišené Světlo nekonečna, které existovalo před Sevřením, je na úrovni Moudrosti, jež je čistou nezobrazenou myslí. Síla sevření